

Keski-Karjalan Luonto ry
Allintie 2
82500 Kitee

25.6.2015

Pohjois-Karjalan luonnonsuojelupiiri ry
Kauppakatu 44
80100 Joensuu

Kiteen kaupunki
Tekninen lautakunta
Kiteentie 25
82500 Kitee

Asia: Lausunto Pyhäjärven oikeusvaikutteisen rantaosayleiskaavan luonnoksesta

Mitoitus

Kaava-alueen rakennustiheys muodostuu toteutuessaan varsin suureksi. Kaavaselostuksessa tiheyttä verrataan Oriveden kaavaan, vaikka järvet ovat hyvin eriluonteisia. Mitoituksessa pitää tunnistaa järven erityispiirteet – veden laatu, syvyys, saarisuus, pienpiirteisyys jne – eikä pyrkiä samaan mitoitukseen kuin muissa lähialueen järvissä. Osittain liian taaja rakentaminen johtuu jo aiemmin sallitusta tiheästä rakentamisesta.

Kaavaselosteeseen tulee lisätä tarkastelu, josta ilmenee kuinka paljon nyt nähtävillä olevassa kaavassa on rakennuspaikkoja korkeimmassa hallinto-oikeudessa 15.5.2013 hylättyyn kaavaan verrattuna nykyisellä kaava-alueella.

Kaava-alueen rajaus

Yleensä yleiskaava ohjaa asemakaavojen laadintaa. Mielestämme on ongelmallista, että samaan aikaan tämän Pyhäjärven osayleiskaavan rinnalla laaditaan UPM-Kymmene Oyj:n ranta-asemakaavaa osin Pyhäjärven rannalle. Tämä ranta-asemakaavan alue on rajattu osayleiskaavan ulkopuolelle. Mielestämme koko Pyhäjärven osayleiskaava tulisi laatia ensin. Ranta-asemakaava Pyhäjärven rannalle tulisi laatia tämän jälkeen lainvoimaisen osayleiskaavan sisältövaatimusten mukaisesti.

Kiteen kaupunki kaavoittajana on antanut UPM:lle erillisen kaavoitusoikeuden isolle osalle Hummonselän rantaa. Onko menettely tasapuolinen kaikkia maanomistajia kohtaan? Maankäytön ohjauksessa ja maankäyttö- ja rakennuslain yleiset määräykset ja tavoitteet huomioiden tämä menettely ei ole perusteltua.

Hummonselällä ei voida arvioida tässä vaiheessa kaavan kokonaisvaikutuksia, koska merkittävä osa rannoista on jätetty UPM:n kaavoitettavaksi. Onko osallisten/maanomistajien tasapuolisen kuulemisen ja kohtelun varmistamiseksi odotettava UPM:n kaavaluonnosta ja/tai erotettava Hummonselän alue muusta Pyhäjärven kaavasta?

Kaavan kokonaisvaikutusten arviointia hankaloittaa huomattavasti osayleiskaavojen ja ranta-asemakaavojen sisällön sekava merkitseminen kaavaluonnokseen ja kaavan tehokkuuslaskelmiin. Jos pyritään mahdollisimman totuudenmukaiseen kokonaisvaikutusten arviointiin, olisi otettava mukaan järven rantojen todelliset rakennusmassat. Kaavaan on merkitty ranta-asemakaavat, mutta mukaan on otettava myös Puhosrannan asemakaavan muutos ja laajennus, Pajarinniemen osayleiskaava, Kesälahden kirkonkylän osayleiskaava (Taipaleen selkä) ja Uukuniemen osayleiskaava.

Esimerkiksi Mustalahti–Nivunki–Keloniemi–Himo–Syrjäsalmi-rantaosuudelle ei ole osoitettu yhtäkään venevalkamaa tai yleistä rantautumispaikkaa, vaikka rantaviivaa on noin 25 km. Korjataanko tämä puute UPM:n kaavan yhteydessä? Kuinka tässä nyt käsiteltävässä kaavassa esitetyt alueen luonto- ja muut arvot huomioidaan ja missä kaavassa tehdään kokonaisvaltainen vaikutusten arviointi Natura-arviointeineen?

Pinta- ja pohjavedet

Valtioneuvosto hyväksyi joulukuussa 2009 kauden 2010-2015 vesienhoitosuunnitelmat osana Euroopan Unionissa toteutettavaa suunnitelmallista vesienhoitoa, jonka tavoitteena on pinta- ja pohjavesien hyvä tila vuonna 2015. Tätä vesienhoidon näkökulmaa ja aineistoja ei ole juuri lainkaan otettu kaavaluonnoksessa ja sen vaikutusarvioissa huomioon. Esimerkiksi s. 25-26 pintavesien luokittelussa käytetään 1990-luvun luokitusta. Pinta- ja pohjavesien osalta luontoselvitys tulee päivittää ja tarkentaa, käyttäen myös vesienhoidon uusimpia aineistoja kaavaehdotusta edelleen valmisteltaessa. Aineistoja: Ehdotus Vuoksen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmasta 2016-2021 ja OIVA - ympäristö- ja paikkatietopalvelu

Kaavaehdotuksen alueista esim. Ätäskö ja Hanelinlampi edellyttävät kuormituksen vähentämistoimia pintavesien hyvän tilan saavuttamiseksi. Pyhäjärven erinomaiseksi luokitellun tilan säilyttäminen vaatii erityistä huolenpitoa mm. jätevesien käsittelyssä. Miten nämä seikat otetaan kaavaa valmisteltaessa huomioon? Nyt kaavaluonnoksessa on arvioitu kaavan vaikutusta vesiin suppeasti. Vaikutusten arvioinnin sijaan esitetään pikemminkin toivomus sivulla 83:

”...ja myös rakentamisen etäisyys rantaviivasta on pyritty osoittamaan sellaiseksi, että rakennuspaikkojen jätevesistä ei aiheutuisi haittaa pintavesille.”

Uusimmat tiedot pinta- ja pohjavesien tilasta ja vesienhoidosta tulee huomioida myös kaavan vaikutusten arvioinnissa.

Hiekkarannat

Kaavaselostuksen sivun 12 mukaan hiekkarannat ovat tyyppillisiä Pyhäjärvelle. Kuitenkaan kaavan selvitysten perusteella ei ole rajattu yhtäkään luonnonsuojelulain 29 §:n tarkoittamaa luonnontilaista hiekkarantaa. Asiasta mainitaan vain sivulla 8 sähköpostikeskustelusta. Pyhäjärvellä on todennäköisesti luonnonsuojeluasetuksen 10 §:n 4. momentin kriteerit täyttäviä hiekkarantoja.

Suora lainaus asetuksesta:

”4) Luonnontilaisia hiekkarantoja, jotka ovat riittävän laajoja, jotta niihin on muodostunut sulkeutumaton hiekkarannan kasvillisuutta ja joilla esiintyy hiekkarannalle tyyppillisiä eliölajeja. Maa-aines on hiekkaa tai hietaa eikä rantaa ole rakentamisella taikka täyttämisen tasoittamistoimenpiteillä merkittävästi muutettu.”

Hiekkarantoja ei ole ehkä tässä mielessä huomioitu, koska esimerkiksi Ympäristöhallinnon yhteisessä verkkopalvelussa

http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Luontotyyppit/Luonnonsuojelulain_luontotyyppit/Hiekkarannat) hiekkarannan tulisi olla vähintään 5 metriä leveä tullakseen luontotyyppinä huomioiduksi.

Luontoselvityksen mukaan Pyhäjärvellä puusto ulottuu lähes vesirajaan saakka, koska vedenpinta vaihtelee vain vähän. Näissä oloissa keskiveden tasosta leveältä maan puolelle ulottuvan avoimen hiekkarantakaistan syntyminen on lähes mahdotonta. Olennaista on, että kapeakin hiekkaranta voi täyttää asetuksen kriteerit.

Poikkeuksellisen kirkasvetisen Pyhäjärven hiekkarannoilla keskiveden alapuolisen alueen erityiset luontoarvot korostuvat, koska valaistu pohja-alue yltää tavanomaista syvemmälle. Näitä pohjaruusukekasvillisuusalueita (pr) on mielestämme rajattu kaavaan riittävästi.

Tämän lisäksi myös kuivan maan puoleisen hiekkarannan häiriöalttiit ekologiset ominaispiirteet ja tyypillinen lajisto on kaavassa huomioitava siten, että riittävä määrä hiekkarantoja jätetään luonnontilaan. Kaavamääräys näille alueille voi olla samantapainen kuin pohjaruusu-kekasvillisuusalueiden määräys.

Kaavamerkinnät

Suuri osa kaavaselostuksessa (s. 22–24) mainituista muista arvokkaista luontokohteista ja uhanalaisten ja huomionarvoisten lajien esiintymispaikoista on merkitty MY- ja usein myös luo-merkinnällä. Mielestämme nämä alueet tulee merkitä SL-merkinnällä.

Suurella osalla MY-merkityistä pienistä saarista ja luodoista ei ole metsätaloudellista merkitystä saati rakennusoikeutta. Näiden alueiden merkitys järvilinnuston pesimäpaikkoina korostuu nykyistään enemmän, kun kaavan sallima rantarakentaminen alkaa. Kun kaava toteutuu ehdotetussa laajuudessa, pienten luotojen ja luotosaarien maankäytön ohjauksessa on huomioitava erityisesti järvilinnuston tarpeet. Mielestämme nykyinen merkintä ei turvaa näiden saarten luontoarvoja luo-merkinnästä huolimatta. SL-merkinnän ansiosta näille saarille voidaan tarvittaessa määrätä mairinnouskielto.

Kalasääksen pesäpaikoille pelkkä luo-3 -merkintä ei takaa riittävää suojaa.

Riihiniemen metsä ja Vaassinlahdensuo ansaitsevat SL-merkinnän, nykyinen M ja luo-1 eivät turvaa luontoarvoja.

Ätäskön pohjoisosassa kaksi rakennuspaikka sijoittuu luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeille alueille (luo-1 ja luo-2). Toinen on sijoitettu aivan lintutornin ja laavun viereen, toinen koillisrannalle. Kaavamääräykset antavat perusteet muuttaa rakennuspaikat vaikka korvattaviksi. Molemmat sijaitsevat ruoikkoalueella, jollaisella rakentaminen aiheuttaisi ilmeistä häiriötä esimerkiksi vesilinnuille, kaulushaikaralle ja ruskosuohaukalle. Kaavamääräyksissä mainittu maisematyölupaehto (luo-2) ei turvaa alueen luontoarvoja riittävästi.

Virkistykseen (VR) tarkoitettuja alueita on kaavassa liian vähän. Vain Neulaniemi on varattu retkeily- ja ulkoilualueeksi. Tällaisia alueita on osoitettava lisää. Helpoiten tämä onnistuu Kiteen kaupungin omistamille rannoille.

Kiteellä 25.6.2015

Kari Antikainen,
Keski-Karjalan Luonto ry
puheenjohtaja

Tuula Vuorinen
Keski-Karjalan Luonto ry
sihteeri

Joensuussa 25.6.2015

Sanna Saarnio
Pohjois-Karjalan luonnonsuojelupiiri
puheenjohtaja

Pekka Ylhäinen
Pohjois-Karjalan luonnonsuojelupiiri
sihteeri

Lisätietoja:

Keski-Karjalan Luonto: Kari Antikainen, 050 3700024, kari.antikainen@telemail.fi

Pohjois-Karjalan Luonnonsuojelupiiri: Heikki Pönkkä, 040 5430011, jyrki7@luukku.com